

نظرات متفاوت پزشکيان و جليلی درباره برجام بررسی شد

تجربه زندگی بدون تحریم

۱۶ تیر روزی سرنوشت‌ساز برای آینده کشور خواهد بود. روزی که آینده چهارساله کشور را ترسیم خواهد کرد و بی‌شک مردم بهترین آینده‌سازان با درست‌ترین انتخاب خواهند بود.

حال با رسیدن انتخابات به دور دوم، انتخاب جدی‌تر شده و به‌قول شعار این روزها که تمام بیلبوردهای شهر را گرفته «فرقی می‌کند که چه کسی رئیس جمهوری شود.» در این گزارش‌گذری به آمار تجارت در دوران تحریم و پیش از تحریم داریم تا با واقعیت‌های تاثیر تحریم بر تجارت و سفره‌های مردم روبه‌رو شویم.

در نتیجه این گزارش بی‌شک انتخاب میان سعید جلیلی که تحریم را در اقتصاد کشور بی‌تاثیر می‌داند و مسعود پزشکیان که سعی بر رفع تحریم‌ها دارد، آسان‌تر خواهد بود.

در ابتدا سری به آمار تجارت در دولت سیزدهم خواهیم زد. براساس داده‌های اعلام‌شده ازسوی گمرک تجارت خارجی کشور از شهریور ۱۴۰۰ تا پایان فروردین ۱۴۰۳ به بیش از ۳۰۱ میلیارد دلار رسید.

در بازه زمانی موردبررسی ۳۴۷ میلیون تن کالا به ارزش بیش از ۱۳۷ میلیارد و ۸۰۰ میلیون دلار از کشور صادر شده است.

گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس به بررسی روند صادرات در دو دوره پیش از تحریم و پس از تحریم پرداخته است.

طبق این گزارش، در دهه ۸۰ شمسی، افزایش حضور ایران در بازارهای بین‌المللی، گسترش تنوع کالاهای صادراتی و اضافه شدن خدمات به سید صادراتی کشور و همچنین بهبود مناسبات سیاسی فضای مناسبی را برای ارتقای صادرات گمرکی کشور پدید آورد. این موارد موجب شد در دهه ۱۳۸۰، روند صادرات گمرکی کشور همواره صعودی باشد. آمارها نشان می‌دهد متوسط صادرات گمرکی طی بازه زمانی ۱۳۸۹-۱۳۸۱ برابر با ۱۳۶۶ میلیارد دلار بوده و طی این مدت صادرات کشور سالانه به طور متوسط ۲۳.۱۸ درصد رشد کرده است.

با آغاز دهه ۱۳۹۰ و اعمال تحریم‌ها، به‌طور میانگین نرخ ارز حقیقی افزایشی بوده و نرخ رشد صادرات کشور نسبت به دهه قبل از آن کاهش محسوسی داشته است. بررسی‌ها نشان می‌دهد نرخ رشد صادرات در سال ۱۳۹۴ برابر با ۲۷.۲۷ درصد بوده، اما این نرخ در سال ۱۳۹۹، منفی ۱۵.۸۴ درصد به ثبت رسیده است؛ یعنی

تراز تجاری ایران

مقایسه دو دوره زمانی نشان می‌دهد در هر دو دوره متوسط واردات سالانه بیشتر از میزان صادرات بوده است. با این حال میزان کسری تراز تجاری در دوره دوم کاهش و حتی در مقطعی بهبود یافته است. تراز تجاری در سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ مثبت بوده است. گرچه در دهه ۱۳۹۰ و هم‌زمان با عدم ثبات ارزی کشور، ارزش دلاری صادرات و واردات نسبت به دوره اول افزایش یافته، اما نرخ رشد هر دوی این متغیرها به‌طور قابل توجهی کاهش پیدا کرده است.

بر این اساس، هرچند در ۲ دهه اخیر ارزش کلی صادرات کشور به‌طور متوسط از ۱۳۶۶ میلیارد دلار به ۲۸۳۱ میلیارد دلار افزایش یافته، اما در همین مدت رشد صادرات کشور با کاهش قابل توجهی مواجه بوده و از متوسط رشد ۲۳.۱۸ درصدی در دهه ۱۳۸۰ به رشد ۳.۷۳ درصدی در دهه ۱۳۹۰ کاهش یافته است. درباره واردات نیز نرخ رشد از ۱۵.۵۱ درصد در دوره اول به منفی ۳.۲۵ درصد در دوره دوم کاهش یافته است.

در ادامه به نظرات سعید جلیلی، دیگر نامزد چهاردهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری به‌عنوان یکی از مخالفان برجام می‌پردازیم. سعید جلیلی، دیگر نامزد چهاردهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری درباره پیگیری برجام و حل مشکلات تحریم در مناظرات تلویزیونی گفت: امروز باید اهرم تحریم که طرف مقابل می‌خواهد علیه ما به‌کار بگیرد را از او بگیریم. یک راه این است که گفت‌وگو کنیم که او تعهدات خود را انجام دهد. یک بحث این است که نباید معطل ماند و شهید رئیسی این کار را انجام داد و آن مهم، خنثی‌سازی تحریم است. وی اظهار کرد: باید با جهان تعامل گسترده داشت و شهید رئیسی این کار را انجام داد و به سريلانکا ۵۰۰ میلیون دلار صادرات خدمات فنی-مهندسی داشتیم. این کار می‌تواند در ۱۰۰ کشور دیگر هم شکل بگیرد.

سیاست خارجی جای دیدن واقعیت‌ها است
این نامزد انتخابات ریاست‌جمهوری افزود: دنیا متشکل از ۲۰۰ کشور است و اگر به سمت کشورهای برویم که بیشترین اختلاف را با ما دارند، مشکل حل نمی‌شود. در برجام ۱۵ بار آژانس گزارش نوشت که ایران به تعهداتش عمل کرده، اما طرف مقابل از آن خارج شد. سیاست خارجی جای دیدن واقعیت‌ها است و نباید زود ملت خودمان را متهم و طرف مقابل را تبرئه کنیم. نتیجه برجام آن شد که تحریم‌ها اضافه شد و ۸۰۰ تحریم تبدیل به ۱۵۰۰ تحریم شد. اشکال کار این بود که روابط با دنیا را منحصر به چند کشور کردند، اما هنر سیاست خارجی این است که به ۲۰۰ کشور نگاه کنید و از

تجارت در دولت سیزدهم

براساس آمار گمرک، صادرات کشور در سال ۱۴۰۰ با افزایش ۴۰ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۹ به ۴۸ میلیارد دلار و واردات هم با افزایش ۲۶ درصدی نسبت به سال قبلش، به بیش از ۵۳ میلیارد دلار رسید. همچنین صادرات کالاهای غیرنفتی کشور در سال ۱۴۰۱ حدود ۵۳ میلیارد دلار بوده که نزدیک ۱۰ درصد نسبت به سال قبلش افزایش داشته است. واردات کشور هم در این سال با

تجارت پیش از تحریم و پس از تحریم

کمترین نرخ رشد در دهه نود، مسلمانا یکی از علل اصلی افزایش نوسان در نرخ رشد صادرات، افزایش نوسانات نرخ ارز در این دهه بوده است.

به‌طور کلی بنا بر قوانین اقتصادی انتظار می‌رود افزایش نرخ ارز حقیقی، رشد صادرات و کاهش واردات را در پی داشته باشد، اما بررسی عملکرد این متغیرها بر یکدیگر در ایران نشان می‌دهد باوجود افزایش نرخ ارز حقیقی، میزان صادرات تنها در برخی از گروه‌های کالایی افزایش یافته و در بیشتر گروه‌های تعرفه‌ای کاهش پیدا کرده یا اینکه افزایش قابل توجهی نداشته است. چنین نتیجه‌ای این امر را متذکر می‌شود که افزایش نرخ ارز حقیقی تنها یکی از علل افزایش رقابت‌پذیری کالاهای صادراتی است و مواردی از قبیل وارداتی‌بودن برخی از مواد اولیه، مشکلات متعدد ناشی از تحریم‌های خارجی و مبادلات بانکی، نامساعدبودن محیط کسب‌وکار، عدم‌بهره‌مندی بنگاه‌ها از فعالیت‌های تحقیق و توسعه و ممنوعیت‌ها و محدودیت‌های صادراتی از جمله عواملی هستند که بر رقابت‌پذیری محصولات تجاری به‌شکل منفی اثرگذار

باید مسئله برجام را حل کرد

پس از بررسی آمار تجارت پیش از تحریم و پس از تحریم به نظرات مسعود پزشکیان، نامزد چهاردهمین انتخابات ریاست‌جمهوری درباره تجارت و رفع تحریم‌ها پرداختیم. مسعود پزشکیان، نامزد چهاردهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری با انتقاد از وضعیت قیمت‌ها در مناظرات تلویزیونی خطاب به دیگر نامزد انتخابات گفت: مگر نمی‌گفتند قیمت گوشت و مرغ به برجام ربط ندارد و دلار این‌گونه نمی‌شود، پس چگونه شد که نرخ گوشت و مرغ افزایش یافت؟ اینها که به برجام ربطی نداشتند؛ پس چرا این اتفاقات افتاد؟

تئوری صحبت کردن راحت است!

وی در ادامه با انتقاد از شعارها اظهار کرد: در تئوری صحبت کردن از اقدامات بسیار راحت است؛ گفته می‌شد اگر برجام و FATF نباشد ما مشکلات داخلی را برطرف می‌کنیم؛ خوب چرا این مشکلات برطرف نشد؟ باید ببینیم که ابتدا اختلافات داخلی را حل کنیم؛ با اختلافات نه پشت تریبون، بلکه باید در عمل و با صحبت حل شود.

این نامزد چهاردهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری با اشاره به چالش‌های بزرگ ناشی از تحریم‌ها گفت: امکان ندارد بدون برجام و FATF، ارتباطات خود را حتی با کشورهای همسایه توسعه دهیم. شهید

در FATF و برجام ما طلبکاریم؛ نه بدهکار

نقاط اشتراک و حتی نقاط اختلاف به نفع خودتان بهره ببرید. در FATF و برجام ما طلبکاریم، نه بدهکار؛ آنها اول باید تعهدات‌شان را انجام دهند، اگر ندادند ما نباید معطل آنها باشیم و باید دنبال فرصت‌های دیگر باشیم. آنها خودشان به شکست معترف هستند، اما ما شکست آنها را قبول نداریم.

هر سفارتخانه؛ سکویی برای صادرات کشور

این نامزد انتخابات ریاست‌جمهوری با اشاره به برنامه‌های خود و توانایی اداره کشور با تحریم‌ها بیان کرد: برنامه سیاست خارجی ما این است که نباید معطل ۳ کشور بود، بلکه باید اقتصاد ایران جانمایی شود. باید فرصت‌های جدید و اولویت‌ها شناخته شود. هر سفارتخانه باید سکویی برای صادرات کشور شود. واردات پاکستان ۷۰ میلیارد است که باید حداقل سه‌م ۱۶ میلیاردی در این بازار داشته باشیم. باید از فرصت ترانزیت استفاده کنیم و حواس‌مان جمع باشد. شما با هیچ کشوری عقد اخوت نمی‌بندی، بلکه منافع ملت خود را با قدرت دنبال می‌کنید، اما باید برنامه داشته باشید و نباید بگویید این برنامه‌ها را ولش کنید. اگر مطالعه و برنامه نداشته باشید، حتما کشور عقب می‌ماند.

وی ادامه داد: در سازمان ملل ۶ قطعنامه علیه کشورمان تصویب شد که ۳ مورد در دوره آقای لاریجانی بوده است. در آن دوره آقای ظریف سفیر کشور در سازمان ملل و عراقچی، معاون بین‌الملل بود؛ پس صورت‌مسئله را غلط مطرح نکنید، بلکه باید بررسی کنید عمده آن قطعنامه‌ها در چه دولتی تصویب شد. بررسی کنید چه رفتار

کیمیاملی
editor@smtnews.ir

مناطق آزاد دروازه واردات کالاهای خارجی

کیمیاملی: مناطق آزاد، محدوده‌های جغرافیایی هستند که با هدف حمایت از صنعت داخلی و تسهیل واردات، صادرات و ترانزیت کالا برای تولیدکنندگان کالاهای صادراتی و بازرگانان، اغلب در نزدیکی مرزها و مبادی گمرکی ایجاد شده‌اند. این مناطق، قوانین محدودتر و تشریفات گمرکی ساده‌تری نسبت به سرزمین اصلی دارند و از شمول بسیاری از قوانین سرزمین اصلی، خارج هستند. مناطق آزاد بخش‌هایی از جغرافیای کشور هستند که بنا به صلاحدید دولت و در راستای ایجاد اشتغال، سرمایه‌گذاری، صادرات و حضور در بازارهای جهانی و منطقه‌ای ایجاد می‌شوند. این درحالی است که برخی از فعالان اقتصادی و کارشناسان تاکید دارند براساس آمار مناطق آزاد کمک قابل توجهی به توسعه تجارت نکرده‌اند. حتی برخی پا را فراتر گذاشته و معتقدند ۹۰ قاچاق، از مبادی مناطق آزاد یا ویژه اقتصادی صورت می‌گیرد.

این گروه معتقدند در ۳ دهه گذشته مناطق آزاد کشور تنها محلی برای رانت بوده و در ارتقای شاخص‌های اقتصادی و تولیدی تاثیری نداشته‌اند. آمار مرکز پژوهش‌های سازمان برنامه و بودجه نیز از تاثیر یک درصدی، مناطق آزاد در شاخص صادرات طی سال‌های ۹۲ تا ۹۹ حکایت دارد. این آمار درحالی عنوان می‌شوند که مدتی پیش اخبار رایزنی برای ایجاد منطقه آزاد ایران و ازبکستان و همچنین ایجاد منطقه آزاد سه‌جانبه بین ایران، عراق و سوریه

شنیده می‌شود. **هدف از ایجاد مناطق آزاد چیست؟**
بیشتر تاثیر مناطق آزاد در وضعیت تجاری کشور به‌گپ‌وگفت با محمدرضا مسودودی، کارشناس تجارت پرداخت.

هدف از ایجاد مناطق آزاد چه بود و چقدر به اهداف تعیین‌شده دست پیدا کردیم؟

از ابتدا مناطق آزاد با هدف تسهیل واردات شکل گرفتند و هیچ مبنایی برای صادرات وجود نداشت، اما به مرور و با افزایش صادرات غیرنفتی و جایگاه ایران در بازارهای جهانی بنا شد از ظرفیت‌های مناطق آزاد برای صادرات نیز استفاده شود. از آنجا که هیچ‌گونه آمادگی و برنامه‌ریزی برای استفاده از این ظرفیت وجود نداشت، زمان بسیاری صرف شد تا سازکار ویژه‌ای برای صادرات از این مناطق تدوین و اجرایی شود. در صورتی که زیرساخت‌های مناسب در مناطق آزاد فراهم می‌شد، امکان بهره‌برداری از ظرفیت موجود به نفع صادرات وجود داشت.

مناطق آزاد باید محلی برای ورود فناوری‌های پیشرفته به داخل کشور و تولید بدون دغدغه محصولات داخلی و صادرات آنها باشند. بر همین اساس انتظار می‌رود این مناطق نقش ویژه‌ای در صادرات ایفا کنند، اما در ایران سال‌هاست مناطق آزاد تبدیل به دروازه واردات کالاهای خارجی شده‌اند و در این مناطق مجتمع‌های تجاری لوکس جای کارگاه‌های تولیدی را گرفته‌اند. کارشناسان نیز ایجاد مناطق آزاد بی‌هدف را فعالیت بی‌بهره می‌دانند که هیچ تاثیر مثبتی در روند تجاری کشور ندارد.

چه مشکلاتی مانع بهره‌برداری مناسب از مناطق آزاد می‌شود؟

یکی از مشکلات جدی این مناطق عدم اتخاذ سیاست‌های ثابت است. برای مثال باید برخی معافیت‌های تعرفه‌ای و مالیاتی برای این مناطق در نظر گرفته شود تا جذب سرمایه‌گذاری در این مناطق افزایش یابد. اما ساختار فعلی به‌گونه‌ای است که همان سیاست‌های حاکم بر کشور برای مناطق آزاد نیز لحاظ می‌شود. در نتیجه این مناطق آزادی عمل و جذابیت‌های متمایزی از سایر مناطق ندارند.

دلایل عدم موفقیت مناطق آزاد چیست؟

استفاده از نظرات غیرکارشناسی در بخش توسعه مناطق آزاد یکی از مهم‌ترین مشکلات این حوزه است. تسلط مدیریت‌های سیاسی بر مناطق آزاد از دیگر مشکلات این حوزه بوده و گاهی به‌نظر می‌رسد هدف مشخصی نیز برای ایجاد مناطق آزاد وجود ندارد. دلیل اصلی ایجاد مناطق آزاد، جذابیت نام این مناطق است.

بسیاری معتقدند حجم زیادی از قاچاق کالا از طریق مناطق آزاد صورت می‌گیرد؛ نظر شما در این باره چیست؟

متأسفانه مناطق آزاد بیشتر راه ورودی کالاهای غیررسمی هستند. در واقع بخش اعظمی از چند میلیارد قاچاق از طریق مناطق آزاد وارد کشور می‌شود. متأسفانه نظارت ضعیفی بر این مناطق حاکم است و رویکرد کشور برای ایجاد مناطق آزاد یک نگاه آماري است. طی این سال‌ها، افزایش تعداد مناطق آزاد هیچ کمکی به توسعه آمارهای اقتصادی نکرده که نشان‌دهنده ناکارآمدی این مناطق است. مشکل اصلی این است که مدیریت بخشی در مناطق آزاد حاکم است و هیچ‌یک زنجیروار عمل نمی‌کنند. همچنین باید مناطق آزاد با هدف استفاده از ظرفیت‌های زیرساختی ایران و تولید محصولات صادراتی توسعه یابد.

نظر شما درباره توافق برای ایجاد مناطق آزاد مشترک با عراق، سوریه و ازبکستان چیست؟
از آنجایی که قالب تفاهمنامه‌ها عملیاتی ن‌شدند، بیم آن می‌رود که این توافق نیز همان راه قبلی را برود و نباید انتظار این نتیجه متفاوت را داشت. در کل تا زمانی که مشکلات بین‌المللی حل نشود، توافقات تنها روی کاغذ جذاب هستند و در عمل هیچ کمکی به توسعه تجارت نمی‌کنند.

امکان ندارد بدون برجام و FATF، ارتباطات خود را حتی با کشورهای همسایه گسترش دهیم

در FATF و برجام ما طلبکاریم، نه بدهکار؛ آنها اول باید تعهدات‌شان را انجام دهند، اگر ندادند ما نباید معطل آنها باشیم

غلطی موجب تصویب آن قطعنامه‌ها شد. اگر تجربه قبل را نینیم، دوباره در آینده اشتباه می‌کنیم.

هر تهدید یک فرصت

جلیلی با تاکید بر اینکه هر تهدیدی باید به فرصت تبدیل شود، گفت: نکته مهم این است که باید طرف مقابل را با اهرم‌های اقتصادی از تحریم کردن پشیمان کنیم. طرف مقابل چرا در برخی موضوعات کوتاه می‌آید؟ زیرا می‌بیند ما در برخی مسائل موفق می‌شویم و تهدید را تبدیل به فرصت می‌کنیم. هنگامی که شهید سلیمانی می‌گوید تهدید می‌تواند تبدیل به فرصت شود، این سخن نباید به سخره گرفته شود. البته این سخن به این معنا نیست که قابلیت‌های دیگر دیده نشود.

سخن پایانی

بررسی آمار حاکی از آن است که تحریم تاثیرات بسیاری بر سفره مردم داشته و تجار را مجبور به مبادله کالا تنها با چند کشور محدود کرده است. حال با بررسی آمار تجارت در دوره پس از تحریم و توجه به نظرات مسعود پزشکیان و سعید جلیلی درباره تحریم‌ها و حل برجام بی‌شک تصمیم‌گیری برای روز سرنوشت‌ساز ۱۶ تیر برای مردم راحت‌تر خواهد شد.

در پایان باز هم جمله اول را تکرار می‌کنیم: «فرق دارد چه کسی رئیس‌جمهوری شود.»